

NATO og ESDP: hvor har Polen lagt sine æg?

Svend Aage Christensen

Polen trådte ind i EU i 2004 og er det største og mest selvbevidste blandt de nye medlemmer. På afgørende vis har EU-medlemskabet og NATO-medlemskabet (1999) bidraget til en løsning af Polens traditionelle geopolitiske problem, placeringen mellem Rusland og Tyskland. Man kan sige, at Polen i 2004 blev medlem af en organisation, der er indrettet til at imødegå det, der har været det sikkerhedspolitiske mareridt for generationer af polakker: stormagternes dominans over deres svagere naboer.¹

De to nye medlemskaber har således drastisk forbedret Polens politiske og økonomiske stilling og givet Polen et stærkt udvidet handlerum både indenrigspolitisk og udenrigspolitisk.² Lidt naivt kunne man måske så have forestillet sig, at Polen efter århundreders anspændelse under omgivelsernes tryk endelig ville have sluppet af og nydt de nye, gunstigere betingelser. Det holder sikkert også stik for store dele af en pragmatisk indstillet befolkning, men i den politiske elite er spændingerne snarere vokset og har givet anledning til bitre fløjkrige, der nidkært holdes i gang af medier, som disse fløje i vidt omfang har erobret kontrollen over. Ej heller gav optagelsesbetingelserne nogen garanti mod politisk indblanding i de statsdrevne mediers virksomhed.³

Nu handler denne artikel ikke om demokratiets tilstand i Polen, men det skal dog alligevel anføres, at under det pres, som både Polen og de andre nyoptagne medlemmer har været udsat for i overgangsperioden efter murens fald, ser det ud til, at der er mere grund til at være bekymret for dele af eliterne end for befolkningerne, hvis demokratiske sindelag synes at være grundfæstet. Gennemgående er befolkningen temmelig kritisk over for politikere og institutioner, men den holder godt fast i demokratiet, er tilfreds med EU-medlemskabet og afviser tanker om ”stærke mænd” og lignende autoritære tiltag. Denne tendens bekræftes af en nylig undersøgelse fra Østersørådet.⁴ En skygge kastes af,

at desillusion med den politiske elite giver næring til en vis politisk apati.⁵ Der er således en del spændinger i unionsspillet strategiske trekant, hvis spidser defineres af befolkningen, den polske regering og EU.⁶

Fløjkrigen, der ikke var noget nyt fænomen,⁷ kom nok særlig stærkt til udtryk i Kaczyński-perioden, 2005-07 (Jarosław Kaczyński blev først premierminister i juli 2006, og Lech Kaczyński er fortsat præsident). Også udenrigspolitikken fik igen konfrontationsprægede træk. Under Donald Tusk, der dannede regering efter valget i november 2007, er Polens forhold til sine naboer og partnere blevet tydeligt forbedret.

Når den national-konservative del af den politiske elite var så hektisk, skyldtes det på sin vis ikke, at den var trængt, men snarere, at det øgede handlerum, som var opstået i kraft af det dobbelte medlemskab af EU og NATO, muliggjorde, at interne og eksterne modsætninger, der i vidt omfang var historisk betingede, kunne gives frit løb. I det politiske spektakel i 2005-07 var Polen præget af de regerendes foragt for magtens tredeling og anvendelse af alle midler, herunder pressen og sikkerhedsorganerne, i kampen mod politiske modstandere. Endnu et eksempel på fløjkrige og mistænksomhed i eliten var, at Udenrigsministeriet blev frataget indflydelse og initiativ på en række udenrigspolitiske nøgleområder. I stedet blev sagerne flyttet over til præsidentens og statsministerens kancellier.⁸

Man har ofte sagt, at efter at være blevet fri for Sovjetunionen stod de central- og østeuropæiske lande over for to konkurrerende identitetsprojekter. At opbygge deres identitet og selvforståelse omkring den nationale kultur og historie, ”at vende tilbage til sig selv”, eller at forny deres før sovjetperioden helt selvfølgelige forbindelser til Vesteuropa, ”at vende tilbage til Europa”. Tilsyneladende var de central- og østeuropæiske landes ansøgninger om EU- og NATO-medlemskab den stærkest tænkelige bekræftelse af, at de ønskede den sidste option.⁹ Det krævede dog ikke den helt store opmærksomhed at se, at der var forskellige strømninger i Polen, og at der snarere var tale om et både-og. Vittigheden blev, at det så ud til, at det var EU, der ansøgte om at få lov at optage Polen. I virkeligheden var de stærke spændinger i det polske politiske landskab under optagelsesforhandlingerne ikke til at spøge med.¹⁰

I sommeren 2007 bemærkede en polsk iagttager, at partnere tit behandler hinanden bedre, mens de er forlovede, end når de har været gift et års tid eller to. Det blev EU mindet om af den stejle politiske linje, som brødrene Lech og Jarosław Kaczyński, henholdsvis præsident og premierminister, stod for. Kandidater til medlemskab af EU siger og gør normalt de rigtige ting under optagelsesforhandlingerne, men når de først er blevet medlemmer, får piben undertiden en anden lyd.¹¹ Lech Kaczyński udtalte i 2006 til *Le Figaro*: ”Polakkerne er ikke interesserede i hele EU’s fremtid, men i hvad der sker med Polen”.¹²

Den nye polske regering under Donald Tusk forventes i modsætning hertil at gøre et hæderligt forsøg på at leve op til ideen om respekt for fælles interesser i EU-kredsen – en tankegang, det ikke var let at få øje på under Kaczyńskierne, der ikke just drev den polske europapolitik som et forsoningsprojekt.¹³

Efter at Kaczyński-brødrene og deres parti Lov og Retfærdighed (PiS) kom til magten i 2005, var den polske EU-politik præget af en uvenlig grundholdning, især over for det Tyskland, der havde været Polens fremmeste fortalere i optagelsesprocessen. Holdningen havde hele tiden været der i Polen, men det var alligevel bemærkelsesværdigt at se den udbasuneret så bombastisk. EU var trods alt særdeles populær i de polske meningsmålinger. Blandt PiS-vælgere var der dog nok en stemning af, at den europæiske integration stod i modsætning til polske værdier og interesser, og mistænksomheden mod EU fik en ekstra tand, da PiS dannede en koalitionsregering med Familiepartiet LPR, som var åbenlyst fjendtligt over for Berlin og Bruxelles, og det populistiske parti Selvforsvar, der havde anti-EU-positioner som en af sine mærkesager. Her var der meget mere ”tilbage til sig selv” end ”tilbage til Europa”. Men selv om polakkerne stemte på de tre partier i sin tid, lader det ikke til, at ideologierne bider ordentligt på dem. De fleste polakker er trods alt optaget af alt andet end ideologi - ikke kun landmændene, der er glade for deres EU-tilskud.¹⁴

Historiens betydning

Både den nære og den fjerne historie spiller en stor rolle i polsk politik.¹⁵ Man kan på en måde sige, at det polske samfund er delt op efter historiepoltiske anskuelser. På dansk er historiepolitik et forholdsvis nyt ord, der betegner anvendelsen af – ofte stereotype – fortolkninger af historien til at fremme national identitetsdannelse, legitimere en aktuell politik eller nedgøre politiske modstandere. På den ene side står repræsentanterne for og

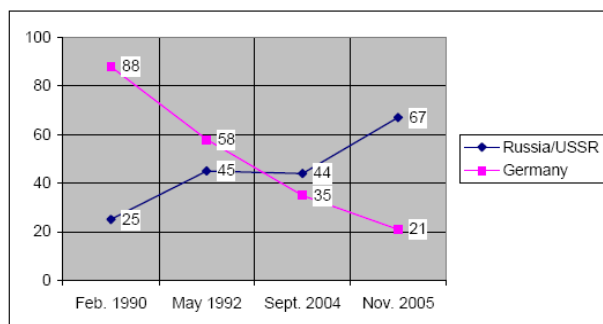
grundlæggerne af *den tredje polske republik* efter 1989, de såkaldte postkommunister som man sagde engang, i dag socialdemokrater, sammen med de tidligere demokratiske oppositionelle som Adam Michnik og deres liberale støtter. På den anden side har vi de radikale kritikere af den første gruppering. De kommer fra Kaczyńskiernes nationalkonservative fløj og fra de højreradikale småpartier. Sidstnævnte gruppe vil opbygge en ny og bedre stat, *den fjerde polske republik*, og angriber den første gruppe for at ville glemme eller fortie historien.

Modsætningerne mellem de forskellige lejre blev under Kaczyńskierne gjort til hovedsagen i polsk politik. Polen blev til en politisk heksekedel. Historien, medie(u)virkeligheden, politainment, infotainment, mediatainment, det sønderrevne samfund, sprogets brutalisering – det hele medvirkede til at skabe en situation, hvor fjendskab og fjendebilleder blev det centrale indhold i Polens politiske spinliv, mens nutidens og fremtidens konkrete, men politisk mindre fængende problemer blev skudt til side.

Fjendebillederne blev præsenteret med nærmest revolutionært eftertryk. Også det kan man se som et udslag af mange århundreders historisk uro, der fortsat præger den polske elite og gør det svært for den at falde til ro: reformbestrebelse, borgerkrige og delinger i det 18. århundrede, opstande og emigration i det 19. århundrede, krige, statsdannelser, kriser, fremmedvælde og opstande i det 20. århundrede.¹⁶

For forståelsen af den polske udenrigspolitiske kultur skal vi have den fjernere historie med, hvor vi ser den polske stat blive dannet i middelalderen, vokse til en stormagt, der nåede helt ned til Sortehavet, blive totalt udsløjet af de tre store naboer – Polens delinger 1772-1795 – for så at genopstå som stat i en lang proces og efter mange omskiftelser. En skelsættende begivenhed er her dannelsen i 1918 af en polsk republik under Józef Piłsudski. Denne specielle historie udgør forudsætningen for dannelsen af de polske forestillinger om statslighed, suverænitet og sikkerhed og ses af mange som afgørende for den atlantisk orienterede sikkerhedspolitiske kultur, der har været karakteristisk for Polen efter den kolde krig.

Figure 1.
Russia and Germany as countries which Poland should fear most (1990-2005)
(in %)

Source: Data from 1990, 1992, 2004 – CBOS; from 2005 – ISP.

lande Polen bør frygte mest (ændringer i den polske befolknings opfattelse 1990-2005; angivelser i procent).

Cwiek-Karpowicz, 2006. Et meget anderledes og mindre slående resultat giver dog en popularitetsranking af landene i en Gallup-måling, se <http://www.gallup.com/poll/1624/Perceptions-Foreign-Countries.aspx#1>.

Oversættelse af overskriften: Rusland og Tyskland som de

Rødderne til den polske strategiske og sikkerhedspolitiske kultur går dybt ned i den traumatiske polske historie. De yngste og stærkeste traumer er vestmagternes appeasement-politik over for Hitler, Molotov-Ribbentrop-pagten, Frankrigs og Englands manglende evne til at forsvare Polen og den sovjetiske besættelse. Som en følge af flere hundrede års negative erfaringer og senest 45 år under sovjetisk herredømme besluttede Polen allerede i 1992 uden megen tøven at ansøge om NATO-medlemskab. Der var bred politisk støtte til denne kurs, også fra de tidligere kommunister.¹⁷

NATO og ESDP

Gradvis kom Polen til at fremstå som en af USA's tætteste allierede i Central- og Østeuropa, og samtidig blev Amerika opfattet som Polens vigtigste sikkerhedsgarant. En garant, som Polen havde ledt forgæves efter siden delingerne i slutningen af 1700-tallet.

I begyndelsen så det ud til, at den amerikanske dimension i polsk sikkerhedspolitik kunne forblive relativt lavprofileret – indlejret i NATO-medlemskabet, sådan som den var tænkt. På den tid var Polens superatlantiske, USA-orienterede linje udtryk for en markant skepsis over for EU's bestræbelser på at etablere en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Efter at Polen blev medlem af EU i 2004 skete der imidlertid en vis vægtskiftning. Polen er stadig superatlantiker i Central- og Østeuropa – den typiske repræsentant for Rumsfelds ”nye Europa”, men accenten er flyttet en del, således at Polen i højere grad samtænker medlemskaberne af EU og NATO. Denne accentforskydning er undertiden

blevet opfattet som et paradigmeskift, men det er formentlig en overdreven fortolkning. Foreløbig ser det ud til, at Polen forbliver superatlantiker, men med en lidt mere diskret profil end tidligere.

Den oprindelige polske skepsis mod ESDP i årene før Polens indtræden i EU skyldtes, at det i polsk optik ville svække NATO, hvis europæerne udviklede deres egen sikkerheds- og forsvarspolitik uden for NATO-rammen. Enkelte kommentatorer gik så langt som at påstå, at ESDP ville føre til amerikansk tilbagetrækning fra Europa og en tilbagevenden til 1930'ernes ustabilitet. For polakkerne var det et skrækscenarie.

Desuden argumenterede man fra polsk side med, at ESDP udelukkede de NATO-lande, som endnu ikke var medlemmer af EU. For polakkerne var udsigten til i denne fase at være uden for ESDP naturligvis ikke tillokkende. Da EU i 1999 vedtog at etablere en hurtig reaktionsstyrke på 50-60.000 mand, var den polske reaktion kølig. Ganske vist blev det i beslutningen understreget, at NATO's ikke-medlemmer af EU, de såkaldte "seks", kunne yde militære bidrag til EU's krisestyringsopgaver, men der blev ikke sagt noget om, at de kunne deltage i beslutningsprocessen.

På Feira-mødet i 2000 blev en række af de polske indvendinger tilgodeset. Resultatet blev, at Polen – måske især på baggrund af Tyrkiets mere besværlige holdning – høstede en del anerkendelse for sin vilje til at bygge bro over modsætningerne mellem EU-15 og ikke-EU-6. Det hører med til billedet, at Polen på dette tidspunkt gerne ville undgå at skabe problemer i forhold til EU-15, da optagelsesforhandlingerne på den tid var ved at komme ind i deres mest intensive fase.¹⁸

I ganske høj grad var det udviklinger, der direkte eller indirekte kan sættes i forbindelse med 9/11, der fik indflydelse på den polske holdning til ESDP. Derimod spillede det i den fase ikke nogen større rolle, at regeringsmagten skiftede fra centrum-højre til centrum-venstre i efteråret 2001. De tre vigtigste faktorer var NATO's vigende betydning, EU's udvidelse og spørgsmålet om ledelsen af EU. Amerikas affærdigelse af NATO under kampagnen i Afghanistan og Bush-administrationens tendens til at bygge på "koalition af villige" fik Warszawa til at spekulere over, om NATO-medlemskabet nu også levede helt op til at være den solide hovedhjørnesteen for Polen, som man havde regnet med.

Samtidig inviterede Tony Blair sine tyske og franske kolleger Gerhard Schröder og Jaques Chirac i et forsøg på at udarbejde et koordineret EU-svar på 9/11. Mødet mellem de tre førte ikke til de store resultater, og snart var de helt uenige om Irak-politikken. Alligevel var det nok til at gøre polakkerne ængstelige for et europæisk *diréctoire*, som udelukkede Polen. Polakkerne frygtede sikkerhedspolitisk at blive placeret mellem to stole i et Europa, som amerikanerne havde mistet interessen for, og hvor NATO følgelig havde mistet betydning, men hvor det til gengæld var en klub af de største EU-medlemmer, der slog tonen an.¹⁹

De bange anelser omkring Polens fremtidsudsigter i både NATO og ESDP mundede ud i det for Warszawa mest logiske svar, et både-og.

NATO's centrale rolle i polsk sikkerhedspolitik blev klart markeret i teksten til den nationale sikkerhedsstrategi fra 2003. Den superatlantiske tendens blev gjort helt tydelig, da Polen tilsluttede sig "koalitionen af villige" og blev en af USA's tætteste allierede i Irak. Nærmest samtidig hermed kom gennembruddet i forhold til ESDP, da Warszawa fik farten af, at ESDP rummede en chance for, at Polen kunne komme ind i inderkredsen i Europa. Med andre ord et perspektiv for inddragelse af Polen i en særlig privilegeret kreds og ikke som hidtil frygtet, marginalisering.

Den dobbelte satsning på den atlantiske og europæiske dimension var et bekvemt værktøj til at opfange både utilpashed ved den amerikanske håndtering af Irak og kritik for at være illoyal mod EU.

Den voksende polske accept af ESDP i gennembrudsårene 2001-04 kom også klart frem i den positive modtagelse af den europæiske sikkerhedsstrategi (ESS) i 2003. Polakkerne var tilfredse med udsigten til, at EU kunne blive en global sikkerhedsaktør, som ikke veg tilbage for et internationalt engagement, herunder brug af magt.²⁰

I 2004 nød denne opfattelse tilsyneladende bred opbakning i den polske befolkning. En meningsmåling viste, at 77 procent af polakkerne fandt, at Europa skulle øge sin militære magt for at blive i stand til at forsvare sine interesser uafhængigt af USA. Samtidig lå polakkerne med 41 procent også øverst i Europa med viljen til at øge forsvarsudgifterne

for at nå dette mål.²¹ Siden 2004 er tilslutningen til ESDP forblevet høj. En måling i efteråret 2007 viste, at 84 procent støttede udviklingen af ESDP, mens det europæiske gennemsnit lå på 70 procent.²²

Den samme tendens til at fordele æggene lidt mere ligeligt i de to kurve kan man måske se i en anden meningsmåling. Adspurgt om NATO var af afgørende betydning for polsk sikkerhed svarede 64 procent bekræftende i 2002, mens tallet i 2007 var faldet til 46 procent. Dette faldt sammen med en brat nedgang siden 2003-04 i antallet af europæere, som anser amerikansk lederskab for ønskeligt (64 procent i 2002, 36 procent i 2007). I den samme måling havde et flertal af europæiske befolkninger imidlertid også en præference for at føre international sikkerhedspolitik sammen med USA frem for kun i EU. På det sidste punkt adskilte polakkerne sig ikke fra de fleste andre europæere.²³

Polakkerne har ry for at være gode soldater og dette billede har man gjort sig umage for at fastholde ved Polens deltagelse i en række internationale opgaver, f.eks. i Irak, hvor den polske tilstedeværelse ophører i 2008. Man har sikkert håndplukket mange af de dygtigste folk til chefterposter i de internationalt engagerede styrker.

Da daværende forsvarsminister, nu udenrigsminister, Radoslaw Sikorski ved udgangen af 2006 ridsede hovedtrækkene op af Polens indsats i ESDP fremhævede han tre ting.

1. Bidraget til krisestyringsinstrumenterne, det vil bl.a. sige kampgrupperne og politistyrkerne. Polen deltager som rammenation og med et bidrag på 750 mand i en kampgruppe, hvori også indgår styrker fra Letland, Litauen, Tyskland og Slovakiet. Kampgruppen skal være klar til at stå stand-by fra 2010. Til politistyrken har Polen stillet 110 mand i udsigt.
2. Polens deltagelse i militære og civile EU-operationer, selv i fjerne dele af verden. Således deltog man sammen med Frankrig, Spanien og Tyskland i EUFOR i Congo med 131 polakker stationeret i Kinshasa.
3. Polens tilslutning til målsætningen om at styrke den europæiske forsvarsindustri og et polsk bidrag på €10 millioner til et fælles investeringsprogram inden for det europæiske forsvarsagentur EDA.²⁴

[Ovenstående boks bedes indsat ca. på denne plads – gerne med teksten i det lige nedenfor stående afsnit som tekstwrap i forbindelse med boksen]

Det var i overensstemmelse med den mere positive polske holdning til ESDP, at det i november 2004 blev meddelt, at Polen ville bidrage til en europæisk kampgruppe, som forventes at være stand-by i 2010.

Som en sideløbende udvikling har Polen opdyrket østpolitikken som en polsk specialitet – i Pilsudski-traditionen. Østpolitikken kan ses som den tredje spids i en polsk strategisk trekant med EU og NATO som de to andre spidser. En analyse af relationerne i denne trekant er vigtig for den nærmere forståelse af polsk politik, men falder uden for rammerne af denne artikel. Det skal derfor blot nævnes, at der er mange forskellige meninger om, hvordan man på den ene side støtter den demokratiske og økonomiske udvikling i Belarus, Moldova og Ukraine og på den anden side undgår, at der udvikler sig en u hensigtsmæssig integrationskonkurrence mellem Moskva og Bruxelles i zonen mellem EU og Rusland. Den grundlæggende uenighed mellem forslagsstillerne handler nok om, hvor kraftigt Vesten skal gå til biddet i disse områder, og hvilken glæde de og vi vil få af de forskellige metoder.²⁵

Forstyrrelse i de højere luftlag – kontinuitet på jorden

På det sikkerhedspolitiske område har der måske lidt overraskende – også hen over Kaczyński-perioden – med lidt accentforskydninger – egentlig været kontinuitet i udviklingen af den polske sikkerhedspolitik.²⁶ Man har fortsat samtænkningen af den atlantiske og den kontinentale dimension et pænt stykke ad vejen. Polen er som udgangspunkt interesseret i at opretholde en balance mellem den atlantiske og den europæiske dimension i sin udenrigspolitik. Derfor er det et ønskemål for Polen, at de transatlantiske forbindelser er så harmoniske som muligt. Denne harmoni blev imidlertid brudt efter 9/11, og Polen valgte utvetydigt at støtte Amerika. Prisen var, at forbindelserne med flere af de europæiske partnere, især Frankrig og Tyskland, led en vis skade.

Den efterfølgende udvikling tyder på, at langtidstendensen vil være, at Polens superatlantisme dæmpes noget, mens man nærmer sig hovedstrømmen i det europæiske samarbejde – dog som nævnt nok uden at man kan tale om et paradigmeskift. Denne tendens i retning af et mere harmonisk samarbejde i EU blev i de højere ideologiske og retoriske luftlag på mange måder brudt af PiS-regeringen i årene 2005-07, men langtidstendensen mod mere solidt arbejde og ro på gulvet synes nu at blive videreført af Donald Tusks regering. Man kan måske tillade sig at fæste sig ved elementerne af kontinuitet i polsk udenrigs- og sikkerhedspolitik og den polske opinions positive indstilling til EU-samarbejdet.²⁷

Støtten til Polens EU-medlemskab er stadig voksende. Ved en måling i efteråret 2007 mente 71 procent af de adspurgte polakker, at medlemskabet er et gode. Til sammenligning ligger det europæiske gennemsnit på 58 procent.²⁸

Dog tjener Kaczyński-mellemspillet som en påmindelse om, at der findes en meget lidt fællesskabsorienteret og ikke helt ubetydelig nationalkonservativ strømning i Polen, som under uheldige omstændigheder kan blive en belastning for EU-samarbejdet.

Institutionelt har de nationalkonservative nu forskanset sig i præsidentens administration, hvor den tidligere udenrigsminister Anna Fotyga, der blev kendt for sin modvillige holdning til nogle af Polens vigtige partnere og undertiden svigtende professionalisme, er blevet udnævnt til chef for præsidentens kancelli. Hun regnes for at være meget tæt på Lech Kaczyński. Der synes at være lagt op til en vis – muligvis meget begrænset – konkurrence mellem regeringen og præsidenten om den udenrigspolitiske kurs, måske med en specialisering fra præsidentembedets side på forholdet til Georgien, Ukraine, Litauen og Tjekkiet. Det må tiden vise.²⁹ De fleste tegn tyder i øjeblikket på, at vi får en konstruktiv og midtsøgende kurs at se fra polsk side, inden Polen efter den nuværende køreplan forventes at overtage formandskabet i EU i 2011.

SLUT PÅ BRØDTEKSTEN

EFTER BILLEDERNE KOMMER I DENNE FIL LITTERATUR OG NOTER

En værdig afsked med en forstemmende periode

Den 22. januar 2008 sendte den nye polske regering og de dele af det polske samfund, som er bevidste om, at en af EU's kerneværdier er forsoning med gamle fjender, et stærkt signal med en kraftigt publiceret udgivelse af en bog med titlen "Poland and Germany 1945-2007. From Confrontation to Cooperation and Partnership in Europe" (se illustration på næste side). Til fortvivlelse for den europæisk orienterede del af den polske offentlighed havde anti-tyske stemninger haft vid udbredelse og til tider skandaløs form i politik og medier under Kaczyński-brødrene 2005-07.

Fra bogpræsentationen, som fandt sted i det polske udenrigsministeriums repræsentationslokaler, ses fra venstre fhv. udenrigsminister, statssekretær, professor Władysław Bartoszewski, statssekretær i udenrigsministeriet Jan Borkowski og bogens redaktør, professor Witold M. Góralski. Bartoszewski kunne præsentere bogen med den ganske særlige autoritet, som hans livshistorie giver ham.

Władysław Bartoszewski, f. 1922, med et virke som politiker, journalist og essayist, er legemliggørelsen af de tragiske sider af Polens nyere historie. I 1940-41 var han fange i koncentrationslejren Auschwitz-Birkenau. Soldat i Hjemmehæren og 1942-45 beskæftiget ved dennes afdeling for information og propaganda. Medlem af Żegota (kodenavn for rådet til hjælp for jøderne). Deltager i opstanden i Warszawa 1944. Efter krigen to gange interneret af kommunisterne, anklaget for spionage, atter fri i 1955. Medarbejder ved Radio Free Europe. Interneret under krigsretstilstanden. 1990-95 Polens ambassadør i Østrig. Udenrigsminister i 1995 og 2000-01. Senator 1997-2001. Fra 2001 formand for Rådet til beskyttelse af mindet om kamp og martyrium. Formand for det internationale Auschwitz-råd. Forfatter af ca. 40 bøger og over 1200 artikler, hovedsagelig om emner med tilknytning til den tyske besættelse. Under Tusk-regeringen statssekretær i statsministeriet med særligt ansvar for international dialog. Et embede, som med en sådan indehaver rummer en stærk symbolværdi.

POLAND-GERMANY 1945-2007

From Confrontation to Cooperation
and Partnership in Europe

STUDIES AND DOCUMENTS

POLSKI INSTYTUT SPRAW
MIĘDZYNARODOWYCH

edited by
Witold M. Góralski

Refereret litteratur og litteraturforslag

Alfter, Brigitte (2007a), *Ideologisk tomgang*, i Information 8. august 2007. Set 31. januar 2008 på <http://www.information.dk/143996>.

Alfter, Brigitte (2007b), *Polsk valgkamp: Alle kneb gjaldt*, i Information 20. oktober 2007. Set 31. januar 2008 på <http://www.information.dk/148678>.

Alfter, Brigitte (2008), *Kan Polen tåle sin egen historie?*, i Information 25. januar 2008. Set 31. januar 2008 på <http://www.information.dk/153719>.

Asmus, Ronald D. (2008), "Europe's Eastern Promise", i *Foreign Affairs*, January/February 2008.

Bobiński, Krzysztof (2007a), "The Polish confusion", (*OpenDemocracy website*), 28. juni 2007. Set 15. januar 2008 på http://www.opendemocracy.net/democracy_power/future_europe/poland_confusion.

Bobiński, Krzysztof (2007b), "Polish Foreign Policy 2005–2007", (*Instytut Spraw Publicznych/The Institute of Public Affairs*), Warszawa 2006. Set 15. januar 2008 på <http://www.isp.org.pl/files/17292624420677398001196247740.pdf>.

Cwiek-Karpowicz, Jaroslaw (2006), "Public opinion on fears and hopes related to Russia and Germany", (*Instytut Spraw Publicznych/The Institute of Public Affairs*), Warszawa. Set 15. januar 2008 på <http://www.isp.org.pl/files/16004582900515529001143205142.pdf>.

Davies, Norman (1981), *God's Playground. A History of Poland: Vol. 1: The Origins to 1795*, Oxford.

Deighton, Anne & Victor Mauer (2006), *Securing Europe? Implementing the European Security Strategy*, Zürcher Beiträge zur Sicherheitspolitik, 77, Zürich, 2006.

Dragsdahl, Jørgen (2002), *Polen er sprængfarlig. Uden overbevisende resultater på EU-topmødet løber den polske regering en stor risiko*, i Information, 13. december 2002. Set 31. januar 2008 på <http://www.information.dk/76228>.

Dragsdahl, Jørgen (2004), *NATO skal redde Polen fra Iraks morads. Den amerikanske strategi med koalitioner af villige smuldrer*, i Information 23. marts 2004. Set 31. januar 2008 på <http://www.information.dk/91918>.

Dragsdahl, Jørgen (2005), *Polsk enegang i en krudt-tønde. Nye ledere i Warszawa skal overtage en regional stormagtsrolle, som er stødt på problemer i både øst og vest*, i Information 15. oktober 2005. Set 31. januar 2008 på <http://www.information.dk/113798>.

Dragsdahl, Jørgen (2006), *Østeuropæisk USA-skepsis*, i Danmarks Radio, Orientering 27. november 2006. Set 31. januar 2008 på <http://www.dragsdahl.dk/R20061127.htm>.

Dragsdahl, Jørgen (2007), *USA skal betale godt for raketbase i Polen. For polakkerne er nært venskab ikke længere et bæredygtigt argument*, i Information 29. marts 2007. Set 31. januar 2008 på <http://www.dragsdahl.dk/A20070329.htm>.

DUPI (1997), *Europæisk stabilitet. EU's udvidelse med de central- og østeuropæiske lande*, Dansk Udenrigspolitisk Institut, København.

EU Battlegroups (2007), *EU Battlegroups*, EU Council Secretariat, Factsheet, februar 2007. Set 4. januar 2008 på http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Battlegroups_February_07-factsheet.pdf.

Eurobarometer (2007), *Eurobarometer 68. Public Opinion in the European Union*. Executive Summary Poland, European Commission, Autumn 2007. Set 31. januar 2008 på http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb68/eb68_pl_exec.pdf.

Falkowski, Mateusz og Agnieszka Popko (2006), "The Germans about Poland and the Poles 2000 – 2006", (*Instytut Spraw Publicznych/The Institute of Public Affairs*), Warszawa. Set 15. januar 2008 på <http://www.isp.org.pl/files/1431417340435762001153221537.pdf>.

Franke, Steffi (2006), *Tagungsbericht „Die Destruktion des Dialogs“. Zur innenpolitischen Instrumentalisierung negativer Fremd- und Feindbilder. Ein systemübergreifender Vergleich: Polen, Tschechien, Deutschland und die Niederlande 1900-2005*. 25.11.2005-27.11.2005, Darmstadt, i H-Soz-u-Kult, 27.01.2006. Set 5. november 2007 på <http://hsozkult.geschichte.hu-berlin.de/tagungsberichte/id=1041>.

Greskovits, Béla (2007), "Economic Woes and Political Disaffection", i *Journal of Democracy*, Volume 18, Number 4, October 2007, s. 40-46, The Johns Hopkins University Press.

Jahn, Egbert (2007), "Ausdehnung und Überdehnung. Von der Integrationskonkurrenz zwischen Brüssel und Moskau zum Ende der europäischen Integrationsfähigkeit", i *Osteuropa*, 2-3/2007, s. 35-55.

Kjær, Jakob Sorgenfri (2007), *Polen skaber ballade i Europaparlamentet*, i *Politiken* 26. april 2007. Set 31. januar 2008 på <http://politiken.dk/udland/article292670.ece>.

Krzoska, Markus (2007), *Tagungsbericht Geschichtsbilder und ihre Visualisierung in Vergangenheit und Gegenwart. Die museale Darstellung der Geschichte der Deutschen in den polnischen Gebieten*. 21.09.2007-23.09.2007, Herne. In: H-Soz-u-Kult, 16.11.2007. Set 31. januar 2008 på <http://hsozkult.geschichte.hu-berlin.de/tagungsberichte/id=1771>

Kulesa, Łukasz (2007), *Missile Defence Dossier. The Polish Perspective*, Fondation pour la Recherche Stratégique, Points de Vue, 12. april 2007. Set 7. januar 2008 på http://www.frstrategie.org/barreFRS/publications/pv/defenseAntimissile/pv_20070412_eng.pdf

Loew, Peter Oliver (2006), "Feinde, überall Feinde. Psychogramm eines Problems in Polen", i *Osteuropa*, 11-12/2006, s. 33-51.

Longhurst, Kerry and Marcin Zaborowski (2007), *The New Atlanticist. Poland's Foreign and Security Policy Priorities*, Chatham House Papers, London 2007.

Lund, Kenneth (2007), *Polen vil give stemmevagt til døde*, i *Politiken* 21. juni 2007. Set 31. januar 2008 på <http://politiken.dk/udland/article329225.ece>.

- Mošes, Arkadij (2007), "Priorität gesucht. Die EU, Russland und ihre Nachbarn", i *Osteuropa*, 2-3/2007, s. 21-33.
- Mouritzen, Hans & Anders Wivel, (2006), *The Geopolitics of Euro-Atlantic Integration*, London: Routledge, 2005.
- Mungiu-Pippidi, Alina (2007), "EU Accession Is No "End of History"", *Journal of Democracy*, Volume 18, Number 4, October 2007, s. 8ff., The Johns Hopkins University Press.
- Petersen, Nikolaj (2003), "National Strategies in the Integration Dilemma: The Promises of Adaptation Theory", i Hans Branner og Morten Kelstrup (eds.), *Denmark's Policy towards Europe after 1945: History, Theory and Options*, Odense 2003, s. 72-99.
- Podolski, Antoni (2005), Polska Strategia Bezpieczeństwa Narodowego jako praktyczna implementacja Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa – między teorią a praktyką, (*Center for International Relations. Raporty i Analizy, Nr 01/05*), Warszawa. Set 16. januar 2008 på http://www.csm.org.pl/images/rte/File/Raporty%20i%20publikacje/Raporty%20i%20analizy/2005/rap_i_an_0105.pdf.
- Podolski, Antoni (2007), "Between Samara and Brussels. Poland's European and Eastern Policy in the First Half of 2007", (*Monitoring of Polish Foreign Policy report. Center for International Relations*), Warszawa. Set 16. januar 2008 på http://www.csm.org.pl/images/rte/File/EN/Publications/Reports%20&%20Analyses/2007/MPPZ-APodolskiSamara_EN.pdf.
- President of Lithuania (2008), *President Adamkus to Meet with President of Poland*, Office of the President of the Republic of Lithuania, 31. januar 2008 (press release). Set 31. januar 2008 på <http://www.president.lt/en/news.full/8733>.
- Seleny, Anna (2007), "Communism's Many Legacies in East-Central Europe", *Journal of Democracy*, Volume 18, Number 3, July 2007, s. 156-170.
- Sikorski, Radoslaw (2006), "Poland as a reliable Partner for the Implementation of the European Security and Defence Policy", tale ved 5th Congress on European Defence, 25. oktober 2006. Set 12. januar 2008 på <http://www.mon.gov.pl/en/artykul/2349>
- Smolar, Aleksander (2006), "Foreign Policy of Law and Justice – the Test of Reality", i *Continuity and Change in Polish Foreign Policy*, Stefan Batory Foundation, Warszawa, 2006, s. 55-69.
- Steffen, Katrin (2006), "Ambivalenzen des affirmativen Patriotismus. Geschichtspolitik in Polen", i *Osteuropa*, 11-12/2006, s. 219-233.
- Strategia bezpieczeństwa (2007), *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa. Set 28. december 2007 på www.bbn.gov.pl/dokumenty/SBN_RP.pdf
- Świeboda, Paweł (2007), *Poland's Second Return to Europe? Policy Brief*, European Council on Foreign Relations, London, december 2007. Set 17. januar 2008 på <http://ecfr.eu/page/-/documents/ECFR-policy-brief-Poland.pdf>

Transatlantic Trends (2004), *Transatlantic Trends 2004*, German Marshall Fund of the United States. Set 16. januar 2008 på

http://www.transatlantictrends.org/trends/doc/2004_english_key.pdf

Transatlantic Trends (2007), *Transatlantic Trends 2007*, German Marshall Fund of the United States. Set 16. januar 2008 på

http://www.transatlantictrends.org/trends/doc/Transatlantic%20Trends_all_0920.pdf

Transatlantic Trends Topline (2007), *Transatlantic Trends 2007, Summary Topline Report*, German Marshall Fund of the United States. Set 16. januar 2008 på

http://www.transatlantictrends.org/trends/doc/TT07Topline_FINAL.pdf

UKIE (2007), Social approval for Poland's membership in the European Union, September – October 2007. Set 15. januar 2008

[http://www2.ukie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/5030FFB7863A102DC12573B0004C987A/\\$file/september-october_2007_ang.doc.doc?Open](http://www2.ukie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/5030FFB7863A102DC12573B0004C987A/$file/september-october_2007_ang.doc.doc?Open)

Urban, Thomas (2007), "Es hitlert sehr. Das Deutschlandbild der polnischen Medien", i *Osteuropa*, 1/2007, s. 57-71.

Winter, Thomas (2007), *Polnische Sicherheitspolitik zwischen Souveränität und Integration. Die sicherheitspolitische Kultur und die GASP-/ESVP-Politik der Dritten Republik Polen*, GRIN Verlag.

Zaborowski, Marcin (2004), *From America's protégé to constructive European. Polish security policy in the twenty-first century*, Occasional Paper, no. 56, European Union Institute for Security Studies, Paris, december 2004. Set 28. december 2007 på <http://www.iss-eu.org/occasion/occ56.pdf>

Østersørådet (2006), *Study on Citizens' Participation in the Baltic Sea region by the CBSS Working Group on Democratic Institutions under the Swedish Chairmanship 2005-2006*. Presented at the 6th Baltic Sea States Summit in Reykjavik 2006, Council of the Baltic Sea States. Set på <http://www.cbss.st/structure/wgdi/dbaFile15124.pdf>.

Websites

Den officielle hjemmeside for ESDP:

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.asp?lang=en&id=261&mode=g&name=>

EU Kommissionens ESDP-side:

http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/esdp/index.htm

Den polske regerings fremstilling af polsk europapolitik:

http://www.poland.gov.pl/The_priorities_of_Polish_European_policy,459.html

Barometer Surveys fra University of Aberdeen. Serier af meningsmålinger med titler som New Russia Barometer, New Europe Barometer, New Baltic Barometer og Southeast Europe Barometer. Se katalog på: http://www.abdn.ac.uk/cspp/catalog13_0.shtml

Noter

- ¹ Se dog de tilsyneladende besindige holdninger i den polske befolkning i Gallup-målinger, der undersøger polakkers positive og negative opfattelser af andre lande <http://www.gallup.com/poll/1624/Perceptions-Foreign-Countries.aspx#1>
- ² Strategia bezpieczeństwa, 2007, s. 3. Spørgsmålet om handlerummets udstrækning og staters indflydelse før, under og efter optagelse i de euro-atlantiske institutioner er behandlet i Mouritzen & Wivel, 2005, s. 33-40 og 167-206.
- ³ Mungiu-Pippidi, 2007.
- ⁴ Mungiu-Pippidi, 2007; Østersørådet, 2006.
- ⁵ Greskovits, 2007; Østersørådet, 2006.
- ⁶ Petersen, 2003, s. 77.
- ⁷ Dragsdahl, 2002.
- ⁸ Smolar, 2006, s. 56f.
- ⁹ DUPI, 1997, s. 74f.
- ¹⁰ Dragsdahl, 2002.
- ¹¹ Bobiński, 2007a; Mungiu-Pippidi, 2007; Mouritzen & Wivel, 2005, s. 33-40.
- ¹² Citeret efter Smolar, 2006, s. 60.
- ¹³ Świeboda, 2007, s. 5.
- ¹⁴ Alfter, 2007a.
- ¹⁵ Se herom Zaborowski, 2004, Longhurst & Zaborowski, 2007, samt Winter, 2007..
- ¹⁶ Loew, 2006, s. 50. Se også Urban, 2007, og Alfter, 2007b.
- ¹⁷ Longhurst & Zaborowski, 2007.
- ¹⁸ Zaborowski, 2004.
- ¹⁹ Sst.
- ²⁰ Longhurst & Zaborowski, 2007.
- ²¹ Transatlantic Trends, 2004.
- ²² Eurobarometer, 2007.
- ²³ Transatlantic Trends, Key Findings, 2007, Chart 7. Transatlantic Trends, Key Findings, Topline, 2007, Question 14, s. 34.
- ²⁴ Sikorski, 2006.
- ²⁵ Se f.eks. Mošes, 2007, Jahn, 2007, og Asmus, 2008.
- ²⁶ Longhurst & Zaborowski, 2007.
- ²⁷ Longhurst & Zaborowski, 2007.
- ²⁸ Eurobarometer, 2007.
- ²⁹ Świeboda, 2007, s. 5. President of Lithuania, 2008. I en pressemeddelelse blev det bekendtgjort, at præsident Valdas Adamkus ville møde præsident Lech Kaczyński den 1. februar 2008 for at diskutere bilaterale forbindelser, energiprojekter og emner vedrørende Ukraine, Georgien og Rusland.